

INSTITUTIONEN FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

Datum: 2025-03-19
Mottagare: Utbildningsdepartementet
Avsändare: Mia Prim, viceprefekt med ansvar för utbildning

Remissvar gällande Ämneskunskaper och lärarskicklighet – en reformerad lärarutbildning (SOU 2024:81)

Sammanfattning

- Hälsosamma matvanor och rörelseutveckling är viktiga principiella utgångspunkter.
- Det fritidspedagogiska området bör stärkas med mat och lärande.
- Det förskolepedagogiska området bör stärkas med matvanor och måltider.
- Ökat fokus på kognitionsvetenskap utifrån ett salutogent perspektiv.

Övergripande synpunkter

Institutionen för kost- och idrottsvetenskap vid Göteborgs universitet ställer sig över lag positiva till utredningen men har några tillägg och reservationer. Vi saknar områden som mat och lärande samt rörelseutveckling, vilka båda är viktiga förutsättningar för barns utveckling och lärande, under skoltid och därefter.

Hälsosamma matvanor och rörelseutveckling är viktiga principiella utgångspunkter

I kapitel 10 lyfts de principiella utgångspunkterna för utredningens förslag och det konstateras att *”Det finns ett tydligt samband mellan å ena sidan en väl fungerande lärarutbildning och å andra sidan barns utveckling och elevers studieframgång”* (s. 185). Två principiella utgångspunkter som har stor betydelse för barns utveckling och elevers studieframgång är hälsosamma matvanor och rörelseutveckling. Dessa två utgångspunkter saknas dock helt i förslagen till en reformerad lärarutbildning för förskole-, fritidshems- och grundskollärare mot de yngre åldrarna. Detta trots att hälsosamma matvanor utgör en grundförutsättning för elevers lärande och skolprestation, samt trots att barns fysiska och psykosociala rörelseutveckling är intimt förknippat med deras optimala utvecklingsbehov. Studier visar att elevers koncentrationsförmåga och lärande påverkas av såväl matvanor som fysisk aktivitet. Ett enat forskarsamhälle betonar barns matvanor och rörelseutveckling som en viktig förutsättning för barns utveckling och lärande, både ur ett livslångs perspektiv, och ur ett här och nu-perspektiv.

Barns och ungas grundmotoriska färdigheter har gått ned under ett antal decennier. Denna trend påverkas av en samhällsutveckling som både begränsar barns och ungas möjligheter till lek och rörelse, och deras förutsättningar att stimulera och utveckla sin allsidiga rörelseförmåga¹. Studier visar även att barns och ungas koncentrationsförmåga och lärande påverkas av fysisk aktivitet och rörelse². Mot denna bakgrund är det överraskande att utbildning om barns rörelseutveckling samt mat och lärande inte alls nämns i utredningen. Det är inte bara överraskande utan även ytterst anmärkningsvärt, särskilt med tanke på förskole-, fritidshems- och grundskollärares viktiga roll i detta avseende.

Utredningens förslag avseende förskole-, fritidshems- och grundskolläraryt utbildning framstår som i avsaknad av fördjupade kunskaper och insikter i barns och ungas utveckling och lärande. Detta kan jämföras med vårt grannland Norge där natur, hälsa och rörelse utgör ett av sex kunskapsområden inom förskolläraryt utbildningen. Vidare saknas det inom lärutbildning för förskole-, fritidshems- och grundskollärare mot de yngre åldrarna i dagsläget kunskap och färdigheter att använda mat som pedagogiskt verktyg för elevers lärande inom traditionella skolämnen. Utöver detta saknas kunskap och färdigheter att ta tillvara på pedagogiska måltider som en potential för såväl lärande, hälsa och miljö.

Trots befintliga formuleringar i utredningen om att stötta och stimulera barns generella utveckling såsom: "Det lekbaserade lärandet ska bidra till barnens generella utveckling ur ett kognitivt, socialt och emotionellt perspektiv, men också till mer specifika förmågor som till exempel läsning, matematik och naturvetenskap", saknas synliggörandet av barns utveckling ur ett fysiskt, rörelsemässiga perspektiv, vilket också kan stötta språk-, tal- och begreppsutveckling (Tabell 14.1, s. 300). I utredningen betonas även lärarnas behov av att kunna hantera sociala relationer, konflikter och ledarskap. Även detta område har tydliga kontaktytor mot utbildning i rörelse och hur lek och rörelse kan stimulera till sociala relationer, vilka kan förebygga konflikter. Sammanfattningsvis bör behovet av utbildning i lek och rörelse ingå i de reformerade lärutbildningarna för förskole-, fritidshems- och grundskollärare mot de yngre åldrarna. Här finns annars en uppenbar risk att sambanden "mellan å ena sidan en väl fungerande lärutbildning och å andra sidan barns utveckling och elevers studieframgång" (s. 185) inte kan omsättas i praktiken.

Det fritidspedagogiska området bör stärkas med mat och lärande

Institutionen ser positivt på att det i utredningens kapitel 14.1.2 anges att det fritidspedagogiska området ska stärkas med 15 hp men tillstyrker med reservation förslaget hur poängutrymmet bör användas. Inslag som saknas i det fritidspedagogiska området är mat och lärande dvs hur mat som pedagogiskt verktyg kan användas för att främja lärande, levnadsvanor och välmående hos eleverna.

Det förskolepedagogiska området bör stärkas med matvanor och måltider

Institutionen ser positivt på att det i utredningens kapitel 14.1.3 anges att det förskolepedagogiska området ska stärkas. Inslag som dock saknas i det förskolepedagogiska området är matvanor och måltider dvs hur hälsosamma matvanor kan främjas i tidiga åldrar och hur måltiden kan tas tillvaratas som resurs för att främja välmående, utveckling och hälsosamma levnadsvanor hos barn.

---

¹ Roth, K., Ruf, K., Obinger, M., Mauer, S., Ahnert, J., Schneider, W., ... & Hebestreit, H. (2010). Is there a secular decline in motor skills in preschool children?. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 20(4), 670-678; Mombarg, R., de Bruijn, A. G. M., Smits, I. A. M., Hemker, B. T., Hartman, E., Bosker, R. J., & Timmermans, A. C. (2023). Development of fundamental motor skills between 2006 and 2016 in Dutch primary school children. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 28(6), 583-600. Britton, U., Issartel, J., Symonds, J., & Belton, S. (2020). What keeps them physically active? Predicting physical activity, motor competence, health-related fitness, and perceived competence in Irish adolescents after the transition from primary to second-level school. *International journal of environmental research and public health*, 17(8), 2874.

² Bidzan-Bluma, I., & Lipowska, M. (2018). Physical activity and cognitive functioning of children: a systematic review. *International journal of environmental research and public health*, 15(4), 800; Donnelly, J. E., Hillman, C. H., Castelli, D., Etnier, J. L., Lee, S., Tomporowski, P., ... & Szabo-Reed, A. N. (2016). Physical activity, fitness, cognitive function, and academic achievement in children: a systematic review. *Medicine and science in sports and exercise*, 48(6), 1197.

Ökat fokus på kognitionsvetenskap utifrån ett salutogent perspektiv

I betänkandet beskrivs i kapitel 15 om ett ökat fokus på kognitionsvetenskap som ett brett forskningsfält, vilket antyder en inkluderande ansats där olika teoretiska och metodologiska perspektiv ryms. Samtidigt sker en insnävning där fältet avgränsas till biologiska och kognitiva perspektiv som särskilt viktiga. Denna avgränsning riskerar att utesluta eller nedtonar andra möjliga och för lärarutbildningen relevanta ansatser inom kognitionsvetenskap, exempelvis ett salutogent perspektiv för att främja barns förutsättningar för lärande. Det är ofta ett alldeles för stort fokus på att identifiera avvikelser med betoning på diagnosättande och det behövs ett skifte i fokus till ett mer salutogent perspektiv i syfte att optimera grundförutsättningar för lärande. Ett mer salutogent perspektiv innebär ett större fokus på grundförutsättningar för lärande och skolresultat som t.ex. välmående, hälsosamma matvanor och fysisk aktivitet, vilka också påverkar kognitiv utveckling. Två kunskapsområden som helt saknas i utredningens förslag, med relevans för lärande och därmed även lärarutbildning är vikten av hälsosamma matvanor, och rörelse som förutsättning för lärande och välmående. Matvanor och rörelseutveckling är således en viktig förutsättning för barns utveckling och lärande och borde därför inkluderas.